

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра історії України та археології

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

**УКРАЇНА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ІСТОРИЧНОМУ ТА
КУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТАХ**

підготовки бакалаврів

спеціальності 012 Дошкільна освіта

освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта»

Силабус освітнього компонента «Україна в європейському історичному та культурному аспектах» для підготовки бакалаврів, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 013 Початкова освіта, за освітньо-професійною програмою Початкова освіта

Розробник:

Понедельник Л. А. – доцент кафедри історії України та археології Волинського національного університету імені Лесі Українки, кандидат історичних наук

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Вітюк В.В.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри історії України та археології

протокол № 2 від 30 вересня 2024 року.

Завідувач кафедри ВК (проф. Баран В. К.)

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	01 Освіта/Педагогіка 012 Дошкільна освіта Дошкільна освіта ОС бакалавр	Нормативна
Кількість годин / кредитів 90 / 3		Рік навчання 1
ІНДЗ: немає		Семестр I
		Лекції 28 год
		Практичні 24 год
		Самостійна робота 32 год
		Консультації 6 год
Форма контролю: залік		
Мова навчання українська		

II. Інформація про викладача (-ів)

Понедельник Лариса Анатоліївна

кандидат історичних наук, доцент

доцент кафедри історії України та археології

050 687 99 70; 068 926 42 65; poniedielnyk@ukr.net

Посилання на розклад: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

Анотація. Освітній компонент «Україна в європейському історичному та культурному контекстах» належить до нормативних освітніх компонентів, яка формує системне уявлення про історію та культуру України у нерозривному зв'язку з європейським історично-культурним простором, вивчає, порівнює та переосмислює перебіг політичних, соціально-економічних та культурних процесів в Україні у європейському контексті, сприяє усвідомленню необхідності утвердження незалежної України та входження її як рівноправного партнера до Європейського Союзу.

Українська історія твориться зараз. Зрештою, не лише українська. Росія привласнила українську історію, і сьогодні у вирі російської агресії українці доводять своє право на волю, право усього демократичного світу.

2. Пререквізити: Вивчення ОК передбачає знання програми історії України рівня повної загальної середньої освіти.

3. Постреквізити: творчий феномен Лесі Українки, філософія, українська мова (за професійним спрямуванням), іноземна мова (за професійним спрямуванням), історія соціальної роботи та ін.

3. Мета і завдання освітнього компонента. Метою викладання нормативного освітнього компонента *«Україна в європейському історичному та культурному контекстах»* є ознайомлення здобувачів освіти із багатовіковим минулим нашої Вітчизни у сукупності суспільних і культурних явищ і подій, у їхньому поступальному розвитку, насамперед з історичними закономірностями і процесом становлення та розвитку Української держави як європейської країни від найдавніших часів до наших днів.

Відповідно до мети під час вивчення нормативного освітнього компонента *«Україна в європейському історичному та культурному контекстах»* будуть реалізовані такі завдання:

- дати здобувачам освіти знання про основні напрями, тенденції та закономірності становлення й розвитку української державності, розкрити їх органічну єдність і водночас специфіку в контексті європейської цивілізації;
- ознайомити здобувачів освіти із новітніми досягненнями української історичної науки;
- сформувати бажання до збереження та примноження моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.
- навчити здобувачів освіти вільно оперувати історичними та культурологічними категоріями й поняттями та розуміти їх генезу;
- сформувати у здобувачів освіти вміння самостійно виявляти, вивчати й аналізувати історичні та культурні процеси, події та явища;
- виховувати у здобувачів освіти почуття патріотизму, пошани до історичного минулого свого народу, до сьогоднішніх Героїв–захисників нашої країни і віри у майбутнє у вільній непереможній Україні.

4. Результати навчання

Відповідно до освітньо-професійної програми здобувачі освіти в результаті вивчення нормативного освітнього компонента *«Україна в європейському історичному та культурному контекстах»* здобудуть такі компетентності:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та

	необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК 2	КЗ-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК 3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК 7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності (ФК)

ФК 1	Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.
ФК 20	Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 09	Розуміти історію та закономірності розвитку дошкільної освіти. Аналізувати педагогічні системи минулого та творчо трансформувати їх потенціал у сучасний навчально-виховний простір закладу дошкільної освіти.
ПРН 15	Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

5. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				Форма контролю/Залік / Бали
		Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	

Змістовий модуль 1. Історія та культура України в європейському контексті від найдавніших часів до середини XVII ст.

Тема 1. Волинський національний університет імені Лесі Українки в контексті освіти як одного з головних чинників модернізації суспільства.	4	2		2		5
Тема 2. Основні історичні етапи та закономірності розвитку педагогічної освіти в Україні й на Волині	5	2		3		5
Тема 3. Вступ. Історія та культура України у системі європейської гуманітаристики	6	2		3	1	5
Тема 4. Старокиївська держава в історії середньовічної Європи.	7	2	2	2	1	5
Тема 5. Волинсько–Галицька держава – «Королівство Русі» та її культура.	6	2	2	2		5
Тема 6. Українські землі у складі ВКЛ. Східноєвропейська криза і Визвольна війна в Україні середини XVII ст.	7	2	2	2	1	5
Тема 7. Руїна. Українські землі у європейській геополітиці (1658–1678).	6	2	2	2		5
Експрес опитування						15 6
Змістовий модуль 2. Українська історія та культура у європейському вимірі нового та новітнього часу						
Тема 8. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (кінець XVIII – початок XX ст.)	6	2	2	2		5
Тема 9. Перша світова війна. Україна і Волинь.	6	2	2	2		5
Тема 10. Особливості української культури в період національно-демократичної революції (1917–1921 рр.) та її орієнтація на	6	2	2	2		5

західноєвропейський культурний процес»						
Тема 11. Українські землі міжвоєнний період (1921–1939 рр.).	7	2	2	2	1	5
Тема 12. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.).	7	2	2	2	1	5
Тема 13. Україна у післявоєнні роки та в період незалежності	6	2	2	2		5
Тема 14. Європейський вибір та євроатлантична стратегія сучасної України.	7	2	2	2	1	5
Тема 15. Російсько-українська війна (2014–2024 рр.).	4		2	2		5
Експрес-опитування						15 б
Види підсумкових робіт						бал
Експрес опитування						30 б
Активність на заняттях						5 б
Інше						10 б
Усього годин / Балів	90	28	24	32	6	100

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс навчальної дисципліни у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Видами самостійної роботи здобувачів освіти є підготовка до лекційних та семінарських занять, підготовка до проміжного контролю та виконання практичних завдань (включає опрацювання першоджерел, підготовки обраного виду роботи (написання реферату).

Тематика рефератів

Витоки людства та заселення України.

Боспорське царство.

Велика Скіфія.

Борис Мозолевський – археолог і поет.

Анна Ярославна у Франції.

Визначні пам'ятки архітектури Руської землі.
Іконопис Київської Русі.
Літописання Київської Русі в системі духовної культури.
Галицько-Волинський літопис
“Слово о полку Ігоревім” – пам'ятка духовної культури княжої доби.
Київське князівство Ольгердовичів.
Битва на Синіх Водах 1362 р.
Луцький замок.
З'їзд європейських монархів у Луцьку 1429 р.
“Волинські Атени”: Острозька академія.
Луцьке Хрестовозвиженське братство та його діяльність.
Великий кордон як фактор становлення українського козацтва.
Дніпрові пороги і перші козацькі Січі.
Іван Підкова.
Козацькі війни кінця XVI – першої чверті XVII ст.
Семерій (Северин) Наливайко.
Збарасько-Зборівська військова кампанія і Зборівський договір з Польщею 1649 р.
Битва під Берестечком 1651 р.
Чигирин – гетьманська столиця.
Статті Богдана Хмельницького – Березневі статті: доля оригіналів текстів українсько-російської угоди 1654 р.
Козацькі літописи та їх автори.
Внесок гетьмана України Івана Мазепи в українську культуру.
Творчість Г. Сковороди в контексті українського бароко.
Розвиток освіти у Наддніпрянській Україні у XIX – на початку XX ст.
Геній Тараса Шевченка.
Феномен Івана Франка.
Михайло Грушевський – історик України.
Творчий злет Лесі Українки.
Українські січові стрільці (УСС) та їхній бойовий шлях 1915–1917 рр.: Маківка – Лисоня – Конюхи.
Культурно-просвітницька праця січового стрілецтва.
Бій під Крутами 29 січня 1918 р.
Листопадовий чин 1918 р.
Дмитро Вітовський.
Симон Петлюра.
Олена Степанів.
Роман Купчинський.
Політичні партії Західної України у міжвоєнний період.
Західноукраїнська кооперація 1921–1939 рр.
Письменники Західної України (1921–1939).
Українські газети і журнали на Волині міжвоєнного періоду.
Мистецьке життя міжвоєнної Волині.
Августин Волошин.
Улас Самчук.
Олександр Довженко – основоположник українського кіномистецтва.
Олег Ольжич – вчений, поет і борець.
Олена Теліга.

Ніл Хасевич: мистецтво як зброя.
Українська журналістика в роки війни.
Успенський собор Києво-Печерської лаври: загадкова історія зруйнування.
Чорнобильська трагедія 1986 р.
Василь Стус.
В'ячеслав Чорновіл.
Євген Сверстюк.
Іван Дзюба.
Ліна Костенко.
Три українських Майдани: Революція на граніті 1990 р. – Помаранчева революція 2004–2005 рр. – Революція гідності 2013–2014 рр..
Євроінтеграція. Угода про асоціацію між Україною та ЄС.
Українці в Росії.
Українці в Білорусі.
Українці в Польщі.
Українці в Чехії та Словаччині.
Українці в Італії.
Українці в Іспанії та Португалії.
Українці в країнах Західної Європи.
Український вільний університет у Мюнхені
Російсько-українська війна (з 2014 р.)
[Російське збройне вторгнення в Крим](#) у лютому-березні 2014 р.
Широкомасштабне вторгнення Росії в Україну з 24 лютого 2022 р.
Волонтерський рух в Україні.

IV. Політика оцінювання

Оцінювання відбувається згідно [Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 29.06.2022 р.](#)

Під час вивчення курсу передбачена можливість визнання отриманої студентом неформальної освіти як оцінку з окремих тем згідно [Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки від 29.06.2022 р.](#)

Оцінювання навчальних успіхів здобувачів освіти здійснюється на основі виконання підготовки практичних занять з ОК, рефератів, експрес опитування. Відвідування лекцій та практичних занять обов'язкове. Поточне оцінювання здійснюється за результатами роботи здобувачів освіти на практичних заняттях, активної участі них (60 б). Активність на практичних заняттях та інші види робіт (5 б). Контрольні роботи виконуються у формі експрес опитування (30 б).

В разі неможливості бути присутнім на заняттях, здобувач освіти повідомляє про це старосту групи або викладача і складає дану пропущену тему викладачеві індивідуально на консультаціях.

За бажанням (при недостатній кількості балів) і консультацією із викладачем здобувач освіти може додатково скласти тести за обраною темою або за результатом співбесіди і в такий спосіб підвищити підсумковий бал.

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття – на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати відповідну кількість балів, які були визначені на дану тему заняття. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Процес вивчення освітнього компонента здійснюється за умов дотримання здобувачами освіти та викладачем [Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки від 30.10.2020 р.](#)

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації».

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагиату чи обману. Списування під час контрольних та самостійних робіт, заліку, заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за програмою подвійного диплома, з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти, міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (в онлайн режимі за погодженням із деканом факультету).

Визнання результатів навчання, отриманих здобувачами вищої освіти у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), експрес опитуванням (письмовим тестам) тощо, які передбачені програмою (силабусом) освітнього

компонента (Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки).

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового семестрового контролю є залік. Контроль здійснюється за підсумками поточного оцінювання, експрес опитування. Здобувачам освіти пропонуються усні експрес опитування або письмові тестові завдання у кількості 30 запитань (по 1 б).

Мінімальна позитивна кількість балів – 60, максимальна – 100 балів.

У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку, як правило, – 100. На ліквідацію академічної заборгованості (складання заліку) виносяться тестові завдання та практичні вправи, які складаються відповідно до питань, винесених на залік.

Види тестових завдань:

- із вибором однієї правильної відповіді;
- із вибором декількох правильних відповідей;
- на встановлення відповідності запропонованих наборів тверджень;

Тестові завдання складаються відповідно до питань, винесених на залік.

Складання та перескладання заліку проводиться згідно розкладу. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Списування під час контрольних робіт та заліку заборонені (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Питання для підсумкового контролю

1. Походження українського народу через призму європейського етногенезу.
2. Антична культура грецьких полісів Північного Причорномор'я.
3. Кочові цивілізації українського Степу: кіммерійці, скіфи, сармати.
4. Київська Русь в історії середньовічної Європи.
5. Запровадження християнства та його вплив на політику та культуру Русі.
6. Європейський вектор у зовнішній політиці та династичні зв'язки Рюриковичів часів Київської Русі.
7. Волинсько-Галицька держава – “Королівство Русі” у контексті середньовічної європейської історії та культури.
8. Українські землі у складі Великого князівства Литовського, Руського і Жемайтійського та Польського королівства.
9. Утворення Кримського ханату та його експансія на українські землі.

10. Культурно-просвітницька діяльність братств.
11. Козацтво в українській історії та культурі XVI – першої половини XVII ст. Європейські аналоги українського козацтва.
12. Гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний та його діяльність.
13. Люблінська унія 1569 р.
14. Берестейська унія 1596 р.
15. Розвиток культури в Україні у другій половині XVI – першій половині XVII ст.
16. Східноєвропейська криза і Визвольна війна в Україні середини XVII ст. під проводом Богдана Хмельницького. Історичні передумови і причини Хмельниччини 1648–1657 рр.
17. Переяславсько-Московська угода 1654 р. та її оцінка в історіографії.
18. Міжнародна дипломатія Війська Запорозького доби Хмельниччини. Віленський договір 1656 р.
19. Геополітичні причини Руїни.
20. Гадяцький трактат Війська Запорозького із Річчю Посполитою 1658 р.
21. Військово-політичне протистояння в Україні періоду Руїни (1658–1678 рр.)
22. Міжнародні договори та поділ українських земель між іноземними державами у 60–80-х рр. XVII ст.
23. Українські землі у європейській геополітиці та культурі останньої чверті XVII – XVIII ст.
24. Гетьман Іван Мазепа і мазепинці.
25. “Балто-Чорноморська вісь”: шведсько-український союз 1708–1709 рр.
26. Пилип Орлик та його конституційний проєкт 1710 р.
27. Запорозька Січ у XVIII ст.
28. Правобережжя і західноукраїнські землі: гайдамацький і опришківський рухи.
29. Культурне життя в Україні у другій половині XVII–XVIII ст. Феномен козацького бароко.
30. Три поділи Речі Посполитої та їхній вплив на українські землі.
31. Наддніпрянська Україна у першій половині XIX ст.
32. Західноукраїнські землі у першій половині XIX ст. “Руська трійця”.
33. “Весна народів” 1848–1849 рр. і українське національне відродження.
34. Кирило-Мефодіївське товариство.
35. Суспільно-політичне життя та національні рухи в Наддніпрянщині у другій половині XIX ст.
36. Реформи 60–70-х рр. XIX ст. та їхній вплив на розвиток Наддніпрянської України.
37. Західноукраїнські землі у другій половині XIX ст.
38. Класики української літератури, живопису, музики і театру другої половини XIX – початку XX ст.
39. Україна у Першій світовій війні.
40. Українські січові стрільці та їх культурно-просвітницька праця.
41. Українська революція 1917–1921 рр. УНР часів Української Центральної Ради.
42. Українська Держава у період гетьманату Павла Скоропадського 1918 р.
43. УНР часів Директорії, її внутрішня та зовнішня політика.
44. ЗУНР. Польсько-українська війна 1918–1919 рр.
45. Боротьба за соборність: Злука УНР і ЗУНР 22 січня 1919 р. та її історичне значення.
46. Українізація в радянській Україні у 20–30-х рр. XX ст.
47. Голодомор 1932–1933 рр. в Україні: причини та наслідки.
48. Економічна та національно-культурна політика Другої Речіпосполитої стосовно західноукраїнських земель.
49. Товариства “Просвіта”, “Рідна школа” та їх роль в духовному і культурному житті краю.
50. Карпатська Україна в європейській геополітиці.

51. Радянізація в західноукраїнських областях у 1939–1941 рр.
52. Початок німецько-радянської війни 1941–1945 рр. Нацистський окупаційний режим в Україні (1941–1944 рр.).
53. Культурне життя в умовах нацистської окупації.
54. Рух Опору в Україні під час Другої світової війни. Українська Повстанська Армія та її боротьба.
55. Повторна радянізація західноукраїнських областей.
56. Відбудова народного господарства в УРСР у другій половині 40-х – на початку 50-х рр. ХХ ст.
57. Суть і зміст процесу “десталінізації” в УРСР у період хрущовської “відлиги”.
58. Радянський тоталітаризм і національна культура в УРСР другої половини 1960-х – 1985 рр.
59. Дисидентський рух.
60. Горбачовська “перебудова” в Україні.
61. Утворення Народного руху України та інших політичних партій.
62. Історичні передумови проголошення незалежності України. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р.
63. Економічний розвиток та культурне життя в незалежній Україні.
64. Будапештський меморандум 1994 р. про гарантії безпеки для України.
65. Незалежна Україна на міжнародній арені. Шлях до ЄС.
66. Європейський вибір і євроатлантична стратегія сучасної України.
67. Проблема вступу України до Європейського Союзу і Північноатлантичного альянсу (НАТО). Євромайдан – Революція гідності 2013–2014 рр.
68. Анексія Криму Російською Федерацією та її наслідки для загальноєвропейської системи безпеки.
69. Російсько-українська війна 2022 –2024 рр. і європейська дипломатія.
70. Україна-Європа: основні тенденції політичного, економічного та культурного співробітництва у першій чверті ХХІ ст.

VI. Шкала оцінювання

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Білоцерківський В. Я. Історія України. Навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 536 с.
2. Бойко О. Д. Історія України. Навч. посіб. 3-тє вид., вип., доп. Київ: Академвидав, 2007. 688 с. URL: https://ftfsite.ru/wp-content/files/istorija_ukrajiny_bojko.pdf
3. Бушин М.І., Гуржій О.І. Історія України: підручник. Черкаси : Український літопис, 2016. URL: <http://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/13039/1/020063092.pdf>
4. Василенко В. А. Російсько-українська війна 2014 року: причини, перебіг та політико-правові оцінки // Український. Тиждень, 2014. – № 42. С. 28–42.
5. Волинська трагедія 1943. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Volynska_trahediia
6. Голубець М. Велика історія України. У 2 томах. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 352 с.
7. Греченко В. А. Історія України. Модульний курс. Харків: Форсинг плюс, 2009. 481 с.
8. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ : Портал, 2021. 432 с.
9. Довідник з історії України (А–Я) / [за заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста]. Київ: Генеза, 2001. 1135 с.
10. Дорошко М. Історія України. Курс лекцій. Черкаси: Саміт-книга, 2021. 472 с. <https://www.yakaboo.ua/ua/istorija-ukraini-kurs-lekcij.html>
12. Мойсей А., Герегова С., Скрицька Н. Історія України та української культури: навчально-методичний посібник. Чернівці, 2018.
11. Історична наука. Термінологічний і понятійний довідник. Київ, 2002.
12. Історія України від найдавніших часів до сьогодення. За заг. ред. А. П. Коцура. Київ-Чернівці: Книги – XXI, 2008. 1099 с.
13. Історія України та її державності. За ред. Л. Є. Дещинського. Львів, 2010.
14. Калакура Я. С. Рафальський О. О. Українська культура: цивілізаційний вимір. Київ : ШІЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
15. Качкан В. А. Історія української культури: Підручник. Київ, 2021.
16. Комарніцький О.Б. Історія України: Підручник. Кам'янець-Подільський, 2015.
17. Красовицький О. Хроніка війни. 2014–2022. Перші пів року повномасштабної агресії (24.02.2022 – 24.08.2022). Харків : Фоліо, 2022. 480 с.
18. Локтев В. М. Наука і перемога, або війна як casus belli наукових реформ. Вісник Національної академії наук України. 2022. № 6. С. 27–40.
19. Павлова О., Мельничук Т. Історія української культури. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 340 с.
20. Пирожков С. І. Війна і мир в Україні: шляхи до реальної перемоги і розвитку. Національної академії наук України. 2022. № 9. С. 38–49.
21. Плохій С. Російсько-українська війна. Повернення історії. Київ : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2023. 400 с.
22. Понедельник Л. А. Застосування комп'ютерних технологій в інноваційній освітній діяльності. IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security, VOL.22 No.6, June 2022. S. 771–777. http://paper.ijcsns.org/07_book/202206/20220697.pdf
23. Понедельник Л. А. Між двома війнами. В незалежній Україні. Історія Волині : науково-популярне видання / наук. редактор, керівник автор. колективу М. М. Кучерепа ; авт. кол.: В. А. Білик, Г. В. Бондаренко, В. І. Бортніков та ін. ; Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк : Університетська книга, 2024. С. 349–360, 379–398, 605–624. (Особистий внесок – 1,5 авторських аркушів).
24. Савченко Н. М. Історія України: модульний курс. Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2009.

25. Стамбол І. Війна України з Росією в інтелектуальній спадщині лідерів українства ХХ століття. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2022. Вип. 63. С. 290–304.
25. Україна в Першій світовій війні. URL: <https://znohistory.ed-era.com/m4/120>
26. Українська Центральна Рада. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Ukrainska_Tsentralna
27. Уривалкін О. М. Довідник з історії України В 2-х томах. Київ, 2020.
28. Хрестоматія з історії України для студентів вузів. Київ, 2013.
29. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. 2-ге вид., перероб. і розшир. Київ, 2005.
30. Що варто знати про українців та Україну у Другій світовій війні. URL: <https://armyinform.com.ua/2020/05/shho-varto-znaty-pro-ukrayincziv-ta-ukrayinu-u-drugij-svitovij-vijni/>.
31. Казьмирчук М. Історія України: Підручник. К., 2009. URL: https://www.academia.edu/12490196/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8_%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA

Інтернет-ресурси

1. Інститут історії України НАНУ	http://history.org.ua/	Журнали, альманахи, збірники та монографії, видані інститутом: Український історичний журнал; Соціум; Проблеми історії України: факти, судження, пошуки; Україна в Центрально-Східній Європі; RUTHENICA; Проблеми історії України XIX – початку ХХ ст. Укр.
2. Українська історична бібліотека	http://ukrhistory.narod.ru/	П. Толочко, Н. Яковенко, А. Капеллер, В. Липинський, М. Драгоманов та ін. Укр.
3. Історична веб-хрестоматія UKRAÏNARUS`	http://geocities.com/ua_ukraine/ukrainerus.html	Монографії, статті, документи з історії, етногенетики, антропології, археології України. Особливу увагу приділено історії формування українського народу, та національно-визвольного руху. Портрети українських володарів, гроші України-Русі. Мапи. Укр.
4. Правителі України	http://pravyteli.onestop.net/	Довідник правителів України з IX ст. по 1920 р. Династичні таблиці князів-Рюриковичів
5. Українська спілка: історія		Праці класиків української історіографії: М. Аркас, Д. Дорошенко, Н. Полонська-Василенко та ін. Основні історичні документи по періодах;

	http://spilka.ones-top.net/history/	енциклопедії козацтва, Квацієнциклопедія ОУН-УПА; графічні матеріали та ін.
6. Українська історія	http://www.ua-history.narod.ru/	Книги, статті, документи, карти з історії України. В. Анатонович, О. Апанович, М. Костомаров, А. Кюстін
7. Українська спадщина	http://heritage.com.ua/istorija/istorija.html	Невелика електронна бібліотека, переважно присвячена історії українського мистецтва
8. Українська геральдика	http://heraldry.com.ua	Історія геральдики. Герби, печатки, поштові марки від середньовіччя до сьогодення
9. Українська історія	http://ua-history.narod.ru/	Книги, статті та документи: Антонович Володимир. Про козацькі часи на Україні; Апанович Олена. Українсько-російський договір 1654 року; Костомаров Микола. Книга буття українського народу; Кюстін Адольф. Росія в 1839 році та ін.
10. Історія України	http://uahistory.narod.ru/	Короткий огляд історії України по періодах з найдавніших часів по ХХ ст.
11. Історія. Сайт Сергія Кашипровського	http://ukrainehistory.narod.ru/	Основні історичні терміни; хронологічні таблиці за темами "Друга світова війна". "Найвизначніші дати ХХ ст."; посилання та ін.
12. Людина."Дзеркало Тижня"	http://zn.kiev.ua/op/razdel/361/3150/	Он-лайн версія тижневика " Дзеркало Тижня ". Статті на історичну тематику
13. Українська армія	http://uarmy.mskm.ua/	"Військово-історичний альманах"; Центральний музей збройних сил України та ін.
14. Історія українського війська	http://ordgeorgboom.ru/	Коротка історія українського війська за середньовічну добу
15. Електронна хрестоматія	http://historydocs.narod.ru/ukr.htm	Універсали Центральної Ради; Берестейська угода; Конституція Пилипа Орлика; Емський указ 1876 року; Закони про тимчасовий державний устрій України (1918); Грамота до всього українського народу (1918); Тимчасовий основний закон (ЗУНР)

16. Князі, гетьмани, митрополити, президенти та науковці	http://www.geocities.com/prysjan/in_40.html	Список правителів України (князі, гетьмани, митрополити, члени урядів) в VI-на поч. XX ст.
17. Генеалогія в Україні	http://www.genealogy.zp.ua/	Родословні таблиці основних руських князів X-XIII ст.; адреси архівів України; Хто і де займається генеалогією
18. Сайт товариства "Меморіал"	http://memorial.kiev.ua/	Книги, статті, документи, що висвітлюють репресивну політику радянського уряду (голодомори, війна, репресії)
19. Сайт інституту суспільних досліджень	http://www.ukrtcra.com.ua/	Статті з історії України (на 15.11.2005) 37 статей
20. Енциклопедія українського козацтва	http://zsu.zp.ua/uk/	Електронна енциклопедія українського козацтва – довідкова система, призначена для наукової, навчальної і освітньої роботи в галузі історії та українознавства. Енциклопедія містить 1276 статті, 739 ілюстрацій, 77 тематичних історичних карт та 130 картосхем.
21. Російсько-українська війна: рекомендаційний покажчик	https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/38190/Rosisko-ukrainska%20vii.pdf?sequence=1&isAllowed=y	Матеріал про події неоголошеної російсько-української війни з 2014 по 2022 рік: російське захоплення Криму, організацію російськими спецслужбами проросійських мітингів та «народних республік» на Донбасі, огляд основних боїв українських військ проти російських окупаційних військ та колабораційних збройних формувань, російський режим окупації на захоплених українських територіях, дипломатичні заходи України з відновлення територіальної цілісності, статус і права внутрішньо переміщених осіб та біженців з окупованого Росією Криму й зони військових дій на Донбасі, допомогу волонтерських організацій в забезпеченні українських військових під час воєнних дій на Донбасі та благодійну діяльність для цивільного населення, постраждалого від воєнних дій, внутрішньо переміщених осіб і демобілізованих учасників АТО/ООС.

22.	https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/rosiysko-ukrayinska-viyna-istorychnyy-kontekst	<p>Російсько-українська війна: історичний контекст</p> <p>Статті матеріали, методматеріали вчителям</p>
23. Без брехні	https://without-lie.info/?gclid=Cj0KCQjwrfymBhCTARIsADXTabkkEHyPjY45wUvF66DEw6spXW0msMqbZM0IPLcjXDr2ZhrN-JRq73oaAge9EALw_wcB	<p>Фактчек-проект «Без Брехні» заснований ГО «Центр аналітики і розслідувань», є відкритою медіа-платформою, яка працює на громадських засадах та за підтримки міжнародних донорських організацій, міжнародних грантових програм посольств країн-донорів. Матеріали про події з 2022 р. в Україні.</p>